Neljapäev, 7. oktoober 2021

P9_TA(2021)0418

Paul Rusesabagina juhtum Rwandas

Euroopa Parlamendi 7. oktoobri 2021. aasta resolutsioon Paul Rusesabagina juhtumi kohta Rwandas (2021/2906(RSP))

(2022/C 132/15)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Rwanda kohta, eelkõige 11. veebruari 2021. aasta resolutsiooni Rwanda ja Paul Rusesabagina juhtumi kohta ([1]),

— võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,

— võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, mille Rwanda ratifitseeris 1975. aastal,

— võttes arvesse inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika hartat,

— võttes arvesse põhimõtteid ja suuniseid õiglase kohtumenetluse ja õigusabi õiguse kohta Aafrikas,

— võttes arvesse piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastast ÜRO konventsiooni,

— võttes arvesse ÜRO 2015. aastal läbi vaadatud kinnipeetavate kohtlemise standardseid miinimumnõudeid (nn Nelson Mandela nõuded),

— võttes arvesse Kampala deklaratsiooni vanglatingimuste kohta Aafrikas,

— võttes arvesse ÜRO Inimõiguste Nõukogu inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise töörühma 25. märtsi 2021. aasta aruannet Rwanda kohta,

— võttes arvesse rahvusvahelise üldsuse avaldusi, milles mõistetakse hukka õigusnormide rikkumised ja taunitakse õiglase kohtumõistmise puudumist Rwandas, sealhulgas Belgia valitsuse, USA välisministeeriumi ja Ühendkuningriigi valitsuse avaldused,

— võttes arvesse Euroopa Advokatuuride Föderatsiooni, Ameerika Ühendriikide Advokatuuri inimõiguste keskuse ja arvukate inimõiguste organisatsioonide avaldusi,

— võttes arvesse Cotonou lepingut,

— võttes arvesse Rwanda põhiseadust,

— võttes arvesse ÜRO ning inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjoni vahendeid,

— võttes arvesse 1963. aasta konsulaarsuhete Viini konventsiooni,

— võttes arvesse kodukorra artikli 144 lõiget 5 ja artikli 132 lõiget 4,

A. arvestades, et pärast inimõiguste kaitsja, Belgia kodaniku ja USA elaniku Paul Rusesabagina vahistamist Kigalis 31. augustil 2020. aastal mõistis Rwanda ülemkohtu rahvusvaheliste ja piiriüleste kuritegude osakond ta 29. septembril 2021 süüdi ja määras talle 25-aastase vanglakaristuse; arvestades, et Paul Rusesabaginale esitati süüdistus üheksa terrorismiga seotud juhtumi eest ja ta võeti kriminaalvastutusele tegevuse eest, mida pandi süüks Rwanda Demokraatlike Muutuste Liikumisele (Movement for Democratic Change (MRCD)/Rahva Vabastusrindele (National Liberation Front (MRCD-FLN)), opositsioonierakondade koalitsioonile ja selle sõjalisele tiivale;

([1]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2021)0055.

B. arvestades, et Paul Rusesabagina vahistamine 2020. aasta augustis oli meelevaldne, toimus valesüüdistuste alusel ning sellega kaasnes tema ebaseaduslik üleandmine Rwandale, kadunuks jääma sundimine ja suhtlemisvõimaluseta kinnipidamine; arvestades, et tema kinnipidamiseks ei tehtud Rwanda 2019. aasta kriminaalmenetluse seadustiku artikli 37 nõuete kohast vahistamismäärust ja enne süüdimõistmist ei esitatud talle süüdistust, mis on vastuolus Rwanda kriminaalmenetluse seadustiku artikliga 68; arvestades, et Paul Rusesabagina oli mitmel korral avalikult teatanud, et kättemaksu kartuses ei saa ta oma kodumaale tagasi pöörduda;

C. arvestades, et Rwanda justiitsminister Johnston Busingye tunnistas valitsuse rolli Paul Rusesabagina kadunuks jääma sundimisel ja tema ebaseaduslikul üleandmisel 2020. aasta augustis, kuna valitsus maksis lennu eest, millega üleandmine toimus, ja rikkus Rusesabagina õigust õiglasele kohtumõistmisele; arvestades, et 10. märtsil 2021 otsustas kohus, et Paul Rusesabagina üleviimine oli seaduslik ja et teda ei röövitud;

D. arvestades, et kohtuotsuse tegemise ajal teatati täiendavatest tõenditest, mida kohus ei olnud varem ära kuulanud ega esitanud kohtumenetluse käigus seoses väitega, et Paul Rusesabagina oli hankinud rahalisi vahendeid Rahva Vabastusrinde (FLN) relvastatud rühmitusele; arvestades, et mõned viidatud tõendid pärinevad avaldustest, mille kohaselt Paul Rusesabagina esitas oma väited surve all ja ilma nõustajata;

E. arvestades, et Paul Rusesabaginat algselt esindanud advokaatide meeskond ei olnud tema valitud, ning arvestades, et valitud advokaatidel, kellega ta sai ühenduse 2021. aasta aprillis, ei olnud võimalik temaga kohtuda, mis on vastuolus Rwanda kriminaalmenetluse seadustiku artikliga 68;

F. arvestades, et teadete kohaselt on Paul Rusesabagina tervislik seisund olnud kinnipidamise ajal väga murettekitav, kuna tal on varem olnud vähk ja tal on südame-veresoonkonna häired; arvestades, et tema advokaatide sõnul on tal vahele jäänud kaks vähiuuringut ja vanglatöötajad ei ole lubanud tal saada kätte tema Belgia arsti poolt väljakirjutatud retseptiravimeid, mis põhjustab vaimseid ja füüsilisi kannatusi ning on vastuolus Rwanda põhiseaduse artiklitega 12 ja 14, mis käsitlevad õigust elule, õigust kehalisele puutumatusele ning kaitset ebainimliku või alandava kohtlemise eest;

G. arvestades, et pärast Paul Rusesabagina vahistamist 2020. aasta septembris ei teavitanud Rwanda ametivõimud Belgia ametiasutusi vahistamisest, mida näeb ette rahvusvahelises õiguses sätestatud konsulaarabi põhimõte; arvestades, et Rwanda vanglateenistus võimaldas juurdepääsu Paul Rusesabagina ja tema advokaatide vahelisele suhtlusele ning vahetatud menetlusdokumentidele; arvestades, et Belgia välisminister saatis Rwanda kolleegile mitu verbaalnooti, paludes tal austada Paul Rusesabagina õigusi, kuid Rwanda valitsus lükkas iga taotluse tagasi;

H. arvestades, et 2021. aasta juulis avaldatud teadete kohaselt kasutasid Rwanda ametivõimud ettevõtte NSO Group nuhkvara Pegasus, et jälgida rohkem kui 3 500 aktivisti, ajakirjanikku ja poliitikut; arvestades, et Paul Rusesabagina tütre Carine Kanimba telefoni kriminaaltehniline analüüs näitas, et nuhkvara kasutati ka tema telefoni spioneerimiseks; arvestades, et Rwanda ametivõimud eitasid seda;

I. arvestades, et Rwanda on allkirjastanud Cotonou lepingu, milles on sätestatud, et inimõiguste austamine on ELi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide organisatsiooni koostöö oluline osa; arvestades, et õigusriigi ja inimõiguste tugevdamine on Rwandat käsitlevate ELi programmide peamised prioriteetsed valdkonnad;

J. arvestades, et Aafrika Liidu ja ELi ministrite teine kohtumine toimub 25.–26. oktoobril 2021 Kigalis;

1. tuletab Rwanda valitsusele meelde tema kohustust tagada riigis põhiõigused, sh juurdepääs kohtumõistmisele ja õigus õiglasele kohtumenetlusele, mis on sätestatud inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika hartas ning teistes rahvusvahelistes ja piirkondlikes inimõigusi käsitlevates õigusaktides, sh Cotonou lepingus, eelkõige selle artiklites 8 ja 96;

2. rõhutab, et Rwanda peab tagama oma kohtusüsteemi sõltumatuse ja austama seda kooskõlas oma põhiseaduse ja seadustega, sest kõik valitsusasutused ja muud institutsioonid on kohustatud austama ja toetama kohtusüsteemi sõltumatust;

3. juhib tähelepanu sellele, et kahtlustatava väljaandmine teisele riigile peaks aset leidma üksnes sõltumatu väljaandmismenetluse kaudu, et tagada väljaandmistaotluse seaduslikkus ja kahtlustatava õigus õiglasele kohtulikule arutamisele taotluse esitanud riigis;

4. mõistab seetõttu teravalt hukka Paul Rusesabagina ebaseadusliku vahistamise, kinnipidamise ja süüdimõistmise, mis on vastuolus rahvusvahelise ja Rwanda õigusega; on seisukohal, et Paul Rusesabagina juhtum on näide inimõiguste rikkumistest Rwandas ja seab kahtluse alla kohtuotsuse õigluse, mis ei taga õiglast kohtumõistmist ning on vastuolus rahvusvaheliste parimate esindamise tavadega, õigusega olla ära kuulatud ning süütuse presumptsiooniga;

5. nõuab Paul Rusesabagina viivitamatut vabastamist humanitaarsetel põhjustel ja tema repatrieerimist, olenemata sellest, kas ta on süüdi või süütu; nõuab, et ELi delegatsioon Rwandas ja liikmesriikide diplomaatilised esindused edastaksid jõuliselt selle taotluse, kui nad suhtlevad Rwanda ametivõimudega;

6. palub Rwanda valitsusel tagada igal juhul Paul Rusesabagina füüsiline puutumatus ja psüühiline heaolu ning võimalus võtta tal oma tavapäraseid ravimeid; nõuab, et Rwanda ametivõimud austaksid Belgia valitsuse õigust osutada Paul Rusesabaginale konsulaarabi, et tagada tema tervis ja nõuetekohane juurdepääs kaitsjale;

7. taunib üldist inimõiguste olukorda Rwandas ja eelkõige teisitimõtlejate sihipärast tagakiusamist; mõistab hukka poliitiliselt motiveeritud kohtuprotsessid ja poliitiliste vastaste tagakiusamise; nõuab tungivalt, et Rwanda ametivõimud tagaksid võimude lahususe, eelkõige kohtusüsteemi sõltumatuse;

8. kutsub Euroopa välisteenistust, komisjoni ja ELi inimõiguste eriesindajat üles tugevdama Cotonou lepingu artikli 8 raames Rwandaga peetavat inimõigustealast dialoogi kõrgeimal tasandil, tagamaks, et riik täidab oma kahepoolseid ja rahvusvahelisi kohustusi; rõhutab, et seoses Rwandas toimuva rahvusvahelise arengualase tööga tuleks üha enam tähtsustada inimõigusi, õigusriiki ning läbipaistvat ja reageerimisvõimelist valitsemissüsteemi;

9. palub, et komisjon vaataks kriitiliselt läbi ELi toetuse Rwanda valitsusele ja riigiasutustele, tagamaks, et see edendab täiel määral inimõigusi ega mõju kahjulikult sõna- ja ühinemisvabadusele, poliitilisele pluralismile, õigusriigi austamisele ega sõltumatule kodanikuühiskonnale;

10. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Euroopa Liidu inimõiguste eriesindajale, Rwanda Vabariigi presidendile, Rwanda parlamendi esimehele ning Aafrika Liidule ja selle institutsioonidele.